

ASETUS SÄILYTETTÄVISTÄ TIEDOISTA JA TIETOJEN SÄILYTTÄMISVELVOLLISUUDEN TOTEUTTAMISESTA

1 Taustaa

Tunnistamistietojen tallentamista koskevat sähköisen viestinnän tietosuojalain säännökset (14 a – 14 c §) tulivat voimaan 1. kesäkuuta 2008. Säännöksissä kyse on teletoimintailmoituksen antamiseen velvoitettujen palveluyritysten velvollisuudesta tallentaa tunnistamistietoja viranomaisten käyttöön vakavien rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Säännösten taustalla on yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY (Data retention direktiivi).

Lain mukaan kaikkien teletoimintailmoituksen antamiseen velvollisten palveluyritysten on huolehdittava siitä, että direktiivin tarkoittamat tiedot säilytetään 12 kuukauden ajan viestinnän päivämäärästä. Laissa todetaan, että säilytysvelvollisuuden toteuttamisesta ja siihen varautumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen sovelletaan viestintämarkkinalain 98 §:ää. Tämä tarkoittaa sitä, että käytännössä sisäasiainministeriö maksaa säilytysvelvollisuudesta aiheutuneet kulut.

Laissa asetetaan neuvotteluvelvoite säilytysvelvolliselle palveluyritykselle. Sen tulee ennen säilytysvelvollisuuden toteuttamista neuvotella tietojen säilyttämisen toteutuksesta sisäasiainministeriön kanssa viranomaisten tarpeiden mukaisen tietojen säilyttämisen varmistamiseksi. Jos nämä neuvottelut eivät pääty yhteisymmärrykseen, palveluyritys päättää säilyttämisen teknisestä toteuttamisesta. Tällöin toteutuksen on oltava kustannustehokasta ja siinä on otettava huomioon palveluyrityksen liiketoiminnan tarpeet, järjestelmien tekniset ominaispiirteet ja säilyttämisestä aiheutuvat kustannukset maksavan viranomaisen tarpeet.

Lain voimaantulo ja siirtymäsäännöksen mukaan palveluyrityksen on tullut aloittaa sähköpostipalvelujen ja internetpuhelinpalveluja koskevien tietojen tallentaminen viimeistään 15. päivänä maaliskuuta 2009.

Asetuksen sisältö

Keskusrikospoliisi on käynnistänyt neuvottelut yli 50 palveluyrityksen kanssa. Näissä neuvotteluissa on ilmennyt, että niin sanotut suuret teleyritykset pystyvät helposti ja ilman kohtuuttomia kustannuksia toteuttamaan järjestelmiinsä muutokset, jotta lain mukainen säilyttämisvelvollisuus toteutuu. Pienten ja keskisuurten palveluyritysten kohdalla tilanne on toinen. Tekniset valmiudet ja tiedonsiirtoon liittyvät ongelmat sekä järjestelmien kustannustehokkuus aiheuttavat ongelmia. Laki eikä myöskään direktiivi määrittele säilyttämiselle sen teknistä toteuttamistapaa. Asetuksella on tarkoitus varmistaa, että yhteisen järjestelmän, jota kolmas osapuoli teleyrityksille tarjoaa, toteuttamistapa ja säilytettäviä tietoja koskevat vaatimukset ja niihin kohdistuvat velvoitteet ovat yksiselitteisiä.

Asetuksella ehdotetaan siten säädettäväksi seuraavat säännökset:

1 § Sisäasiainministeriön hankkimat järjestelmät

Pykälän 1 momentin mukaan sisäasiainministeriö voisi sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:n mukaisen säilytysvelvollisen palveluyrityksen säilytysvelvollisuuden toteuttamisen varmistamiseksi hankkia kolmannelta osapuolelta järjestelmän, johon säilytysvelvollinen palveluyritys voisi siirtää sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:n säilytysvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot.

Hankinnalla tarkoitettaisiin sitä, että sisäasiainministeriö voisi käydä neuvottelut järjestelmästä, joka soveltuu säilytysvelvollisten teleyritysten sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a §:n velvoittamien tietojen tallentamiseen. Järjestelmän hankkimisesta ja ylläpidosta aiheutuvista kustannuksista vastaisi sisäasiainministeriö siten kuin sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 b §:ssä säädetään eli kustannusten korvaamisesta on voimassa viestintämarkkinalain 98 § säännös, jonka mukaan viranomaisen toteuttaa kustannuksellaan järjestelmän, jolla se voi vastaanottaa ja käsitellä viestintämarkkinalain 97 §:ssä tarkoitettuja tietoja. Viranomaisen vastaa myös järjestelmän viestintäverkkoon liittämisestä aiheutuneista kustannuksista.

Pykälän 2 momentin mukaan säilytysvelvollinen palveluyritys vastaisi edellä 1 momentin tarkoittamista tiedoista henkilötietolain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan tarkoittamana rekisterinpitäjänä ja olisi velvollinen huolehtimaan säilytettävien tietojen tietoturvesta siten kuin sähköisen viestinnän tietosuojalain 19 §:ssä säädetään.

Säännös sisältää sen ajatuksen, että sisäasiainministeriö ainoastaan hankkisi järjestelmän, mutta että jokaisen tietoja sinne siirtävän yrityksen tulisi tehdä järjestelmän ylläpitäjän kanssa sopimus tietojen käsittelemisestä kyseisen teleyrityksen lukuun. Sopimuksessa olisi tällöin otettava huomioon muun muassa se, kuinka tietojen suojaus on hoidettu. Säilytysvelvollisilla palveluyrityksillä on sähköisen viestinnän tietosuojalain 19 §:n 2 momentin mukainen velvollisuus huolehtia palvelujen tietoturvesta ja sen lisäksi palveluyrityksen tulee määritellä ne henkilöt, joilla on oikeus käsitellä säilytettäviä tietoja. On selvää, että tallennettavia tietoja luovutetaan järjestelmästä viranomaiselle ainoastaan silloin, kun peruste tietojen luovuttamiselle on olemassa. Edellä sanottu tarkoittaa käytännössä sitä, että tiedot suojataan ja eristetään yleisestä viestintäverkosta ja suojataan muutoinkin laittomalta käsittelyltä. Sähköisen viestinnän tietosuojalain 15 §:n mukainen käsittelyä koskevien tietojen tallentaminen on myös järjestettävä. On myös varmistettava, että suojattua yhteyttä pitkin tulevat viranomaiskyselyt ja niiden peruste tallennetaan. Lisäksi säilytysvelvollisen palveluyrityksen on varmistettava, että tietokyselyjen tekeminen on järjestelmästä tietoja hakevassa viranomaispäässä järjestetty valvotusti ja tietoturvasääntöisesti.

2 § Säilytettävät tiedot

Pykälän 1 momentin mukaan säilytysvelvollinen palveluyritys voisi tallentaa edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun järjestelmään myös ne tiedot, joiden käsittely ei omaa tarvetta varten ole vielä päätynyt. Säännös on tarpeellinen sen vuoksi, että kansallisessa lainsäädännössä on tehty ero sen suhteen, millä edellytyksillä tietoja voidaan käyttää, kun teleyrityksen oma tarve on päätynyt. Nämä tiedot ovat säilytysvelvollisuuden alaisia tietoja, ja niitä voidaan käyttää ainoastaan pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvun 3 §:n 1 momentissa mainittujen rikosten tutkimiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi. Tätä aiempia tietoja eli niin sanottuja omaa tarvetta varten säilytettäviä tietoja, viranomaisen saa teleyrityksiltä kevyemmin perustein. Raja omaa tarvetta varten käsiteltävien ja säilytysvelvollisuuden piiriin

kuuluvien tietojen välillä on pystyttävä määrittelemään tietojärjestelmässä, johon tiedot tallennetaan. Tästä syystä tämän asetuksen yhteydessä on tarkoitus samanaikaisesti muuttaa Viestintäviraston antamaa määräystä tunnistamistietojen tallentamisvelvollisuudesta (53/2008 M) rajan määrittelemisen mahdollistamiseksi.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin varmuuden vuoksi, ettei tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen käsittelyyn sovelleta sähköisen viestinnän tietosuojalain 14 a – c §:ää. Luonnollisesti se, mitä muualla lainsäädännössä säädetään henkilötietojen ja tunnistamistietojen käsittelystä mukaan lukien luovutuksesta, tulee sovellettavaksi. Tällaisia esimerkiksi viranomaisen tiedonhankintaa ja tiedonsaantia koskevia säännöksiä on muun muassa poliisilain (493/1995) 36 §:ssä, pakkokeinolain (450/1987) 5 a luvussa, tullilain (1466/1994) 20 a – i §:ssä ja rajavartiolaiton (578/2005) 6 luvussa.

Asetuksen vaikutukset

Asetuksella pyritään varmistamaan se, että direktiivin ja lain mukainen tietojen säilyttäminen toteutuu tietoturvallisesti ja kustannustehokkaasti. Pienten ja keskisuurten säilytysvelvollisten palveluyritysten resurssien sitominen viranomaisten tiedonsaantipyynnöihin vähenee.

Asetuksen voimaantulo

Asetuksen on tarkoitus tulla voimaan 1. huhtikuuta 2011.

Asian valmistelu

Muutosesityksestä on pyydetty lausuntoa oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, tietosuojavaltuutetulta, Keskusrikospoliisilta, Viestintävirastolta, FiCom ry:ltä ja teleyrityksiltä. Lausunnoista...

Eesitys

Liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että valtioneuvosto vahvistaa säilytettävistä tiedoista ja tietojen säilyttämisvelvollisuuden toteuttamista koskevan asetuksen edellä esitetyllä tavalla.